

Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ile Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi

Examining University Students' Attitudes Towards Sports and Awareness Levels Towards Substance Use

Fikret Kayhalak^{1*} Mehmet Yıldırım²

¹İstanbul Gelişim Üniversitesi, Rekreasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Yöneticiliği, Yozgat, Türkiye

Received: 19/02/2025

Accepted: 08/08/2025

Published: 29/10/2025

Özet

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin madde kullanımına yönelik farkındalık düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören 375 öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri "Kişisel Bilgi Formu" aracılığıyla toplanmış; spora yönelik tutumları ve madde kullanımına ilişkin farkındalık düzeyleri ise geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış ölçekler yardımıyla ölçülmüştür. Toplanan veriler SPSS 25.0 programında analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistiklerden frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerleri; gruplar arası farklılıkların belirlenmesinde ise t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve anlamlı farklılıkların kaynağını saptamak amacıyla post-hoc testleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, katılımcıların madde kullanımına yönelik farkındalık düzeylerinin orta düzeyde, spora yönelik tutumlarının ise olumlu düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, madde kullanımına yönelik farkındalık ile spora yönelik tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu sonuç, sporun bireylerde madde kullanımına karşı farkındalığı artırmada, sağlıklı yaşam bilincini güçlendirmede ve önleyici bir faktör olarak rol oynayabileceğini göstermektedir. Elde edilen bulgular, sporun yalnızca fiziksel değil; aynı zamanda bilişsel, duygusal ve davranışsal düzeyde de koruyucu bir etki yaratarak, üniversite öğrencilerinde madde kullanımıyla mücadelede önemli bir destek unsuru olabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Spor, tutum, madde kullanımı

Abstract

The purpose of this study is to examine the relationship between university students' awareness levels regarding substance use and their attitudes toward sports. The research was conducted on a sample of 375 students enrolled at Gazi University during the 2023–2024 academic year. A quantitative research design employing the survey model was adopted. Participants' demographic information was collected through a "Personal Information Form," while their attitudes toward sports and awareness of substance use were measured using valid and reliable standardized scales. The collected data were analyzed using SPSS 25.0 software. Descriptive statistics such as frequency, percentage, and arithmetic mean were utilized, while group differences were examined through independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA). In cases where significant differences were identified, post-hoc tests were employed to determine the source of variance. According to the findings, participants' awareness levels regarding substance use were found to be moderate, whereas their attitudes toward sports were at a positive level. Furthermore, a positive and significant relationship was identified between substance use awareness and attitudes toward sports. These results indicate that participation in sports may play a crucial role in enhancing individuals' awareness of the risks associated with substance use, promoting a healthy lifestyle, and serving as a preventive factor. The findings further suggest that sports contribute not only to physical well-being but also foster cognitive, emotional, and behavioral resilience, underscoring their potential as an effective protective mechanism in addressing substance use among university students.

Keywords: Sport, attitude, substance use

Sorumlu Yazar: Fikret KAYHALAK, e-posta: fikretkayhalak@gmail.com

Alıntı/Citation: Kayhalak, F., & Yıldırım, M. (2025). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile madde kullanımına yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *InnovatioSports Journal*, 3(2), 161–171.

1. GİRİŞ

Teknoloji ve Sanayi Devrimi, bireylerin fiziksel hareketliliğini azaltan temel tarihsel süreçler arasında yer almaktadır. Bu devrimler, insan yaşam tarzında radikal ve kalıcı dönüşümlere neden olmuş; özellikle Sanayi Devrimi ile birlikte makineleşme ve seri üretim tekniklerinin gelişmesi, iş gücünün fiziksel aktivite düzeyini önemli ölçüde düşürmüştür. Üretim hattında çalışan işçilerin hareket etme ihtiyacının azalmasıyla birlikte fiziksel aktivite gereksinimi azalmış, bu durum sağlıklı yaşam açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Günümüzde ise teknolojinin yaygınlaşması, bireylerin uzun süre masa başında çalışmasına veya ekran başında zaman geçirmesine neden olmakta, bu da hareketsiz bir yaşam tarzını teşvik etmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisiyle birlikte evden çalışma sisteminin yaygınlaşması, bireylerin fiziksel inaktiviteye daha fazla maruz kalmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, fiziksel aktivite ve sporun bireyin yaşamında daha da önemli bir yer kazandığı görülmektedir.

Spor, bireyin hem bedensel hem de zihinsel sağlığını geliştiren; motor becerilerini, psikolojik dayanıklılığını ve sosyal uyumunu destekleyen çok boyutlu bir olgudur (Türkmen ve ark., 2016). Günlük yaşamda "spor yapmak" olarak tanımlanan fiziksel aktivite, kas-eklem sistemini ve kardiyovasküler yapıyı belirli şiddetlerde çalıştırarak bireyin genel sağlığını iyileştirmeyi hedefler (Şentürk, 2015). Fiziksel aktivite; kalp hastalıkları, diyabet, obezite, osteoporoz, depresyon ve anksiyete gibi çeşitli sağlık sorunlarının riskini azaltmanın yanı sıra, sağlıklı kilo kontrolü, enerji artışı, daha kaliteli uyku ve yaşam doyumuna da katkı sağlar (US Department of Health and Human Services, 2018).

Öte yandan, bireylerin fiziksel aktiviteye ve spora yönelik katılımlarını şekillendiren önemli bir unsur tutumlardır. Tutum, bireylerin çevresine, olaylara ve diğer insanlara yönelik düşünsel, duygusal ve davranışsal eğilimlerini ifade eden çok boyutlu bir kavramdır. Kişinin geçmiş yaşantıları, toplumsal çevresi, kültürel değerleri ve inançları bu tutumların gelişiminde belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle tutumlar, bireyin hem kendisini hem de çevresini algılama ve anlamlandırma biçimini doğrudan etkiler. Tutumların; bireyin kişisel gelişimi, sosyal ilişkileri ve karar alma süreçleri üzerinde önemli etkiler yarattığı literatürde sıkça vurgulanmaktadır (Eagly & Chaiken, 1993; Fazio ve Olson, 2003; Ajzen ve Fishbein, 1977).

Madde kullanımı ise bireysel, toplumsal ve kamusal düzeyde ciddi sonuçlara yol açabilen, önlenabilir bir halk sağlığı sorunudur. Bağımlılık, bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkilediği gibi, sosyal ilişkilerini ve akademik ya da mesleki yaşamını da sekteye uğratabilir. Bu tür sorunların önlenmesinde erken farkındalık geliştirilmesi ve koruyucu önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, sporun koruyucu bir faktör olarak etkili olduğu, bireyleri riskli davranışlardan uzaklaştırabildiği çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur.

Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışmada, üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile madde kullanımına ilişkin farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, bu değişkenlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mezun olunan lise türü, barınma durumu, aile yapısı, gelir düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, spor yapma alışkanlığı ve bireysel sağlık durumu gibi demografik faktörlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği de araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarının, üniversite gençliği arasında sağlıklı yaşam davranışlarını artırmaya yönelik müdahale ve politika önerilerine katkı sunması beklenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma, nicel araştırma desenine dayalı olarak yürütülen bir tarama çalışmasıdır. Araştırmada, değişkenler arasındaki ilişkilerin düzeyini ve yönünü belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, iki veya daha fazla değişken arasındaki mevcut ilişkiyi tanımlamaya ve bu ilişkilerin gücünü istatistiksel olarak incelemeye olanak tanımaktadır (Karasar, 2018).

2.2. Örneklem Seçimi

Veri toplama sürecinde, kolayda örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem yöntemi, araştırmacının hedeflediği katılımcı grubuna en kısa sürede ve en düşük maliyetle ulaşmasını sağlamayı amaçlamaktadır (Creswell, 2003). Bu doğrultuda, araştırmanın veri toplama aşaması gönüllü katılıma açık şekilde ve uygun olan öğrencilere ulaşarak yürütülmüştür.

2.3. Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2023–2024 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde gönüllülük esas alınmıştır. Veri toplama süreci, araştırmacının erişim kolaylığı ve uygulama imkanları göz önünde bulundurularak Gazi Üniversitesi öğrencileri ile yürütülmüştür.

2.4. Veri Toplama Araçları

2.4.1. Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutum Ölçeği

Bu araştırmada, Koçak (2014) tarafından geliştirilen Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, psikososyal gelişim, fiziksel gelişim ve zihinsel gelişim olmak üzere üç alt boyuttan oluşan toplam 22 maddeden meydana gelmektedir. Her bir madde, 5'li Likert tipi derecelendirme ile "1 = Hiç katılmıyorum"dan "5 = Tamamen katılıyorum"a kadar puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan aralığı 22 ile 110 arasında değişmektedir. Koçak (2014) tarafından yapılan orijinal güvenirlik analizinde, alt boyutlara ilişkin Cronbach's Alpha katsayıları sırasıyla psikososyal gelişim için $\alpha = .946$, fiziksel gelişim için $\alpha = .922$ ve zihinsel gelişim için $\alpha = .761$ olarak raporlanmış; ölçeğin toplam güvenirliği ise $\alpha = .866$ olarak belirlenmiştir. Ölçekteki toplam tutum puanları üç kategoriye ayrılmaktadır: Yüksek tutum (3.34–5.00), orta düzey tutum (1.67–3.33) ve düşük tutum (0.00–1.66). Mevcut araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .92$ olarak bulunmuş; alt boyutlara ait Cronbach's Alpha değerleri ise sırasıyla .90 (psikososyal gelişim), .71 (zihinsel gelişim) ve .90 (fiziksel gelişim) şeklinde hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayılarının literatürde kabul edilen .70 ile .90 aralığında yer alması, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir (Bagozzi & Yi, 1988; Nunnally & Bernstein, 1994). Bu doğrultuda, mevcut çalışma kapsamında kullanılan Spor Tutum Ölçeği'nin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

2.4.2. Üniversite Öğrencilerinin Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Ölçeği

Yıldız ve Sel (2021) tarafından geliştirilen Üniversite Öğrencilerinin Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Ölçeği, 5 faktör ve 28 maddeden oluşmakta olup, 5'li Likert tipi bir derecelendirme ile "1 = Hiç katılmıyorum"dan "5 = Tamamen katılıyorum"a kadar puanlanmaktadır. Ölçeğin orijinal çalışmasında faktörlere ilişkin Cronbach's Alpha katsayıları sırasıyla; Biyopsikososyal Değerlendirme $\alpha = .856$, Normalleştirme $\alpha = .803$, Bireysel Etkiler $\alpha = .709$, Masumlaştırma $\alpha = .549$ ve Bağımlılık Bilinci $\alpha = .415$ olarak rapor edilmiş; toplam ölçek güvenirlik katsayısı ise $\alpha = .880$ olarak belirtilmiştir. Mevcut çalışmada toplam ölçek için $\alpha = .79$ olarak hesaplanmış ve alt boyutlara ait değerler sırasıyla .87, .83, .58, .47 ve .53 bulunmuştur. .70 ile .90 aralığında yer alan değerlerin yüksek güvenirlik düzeyine işaret ettiği (Bagozzi & Yi, 1988; Nunnally & Bernstein, 1994) dikkate alındığında, ölçeğin genel iç tutarlılığı kabul edilebilir düzeydedir. Masumlaştırma ($\alpha = .47$) ve Bağımlılık Bilinci ($\alpha = .53$) alt boyutlarının değerleri, sosyal bilimlerde genel kabul gören .60 sınırının altında kalmakla birlikte, bu boyutlardaki madde sayısının az olması (3 madde), çalışmanın açıklayıcı doğası ve benzer araştırmalarda da düşük güvenirliğin sınırlı koşullarda kabul edildiğine dair literatür desteği göz önünde bulundurulduğunda, bu değerlerin araştırma bağlamında kullanılabilir olduğu değerlendirilmiştir (Tavakol & Dennick, 2011; Ursachi vd., 2015; Cortina, 1993).

2.5. Veri Analizi

Analizlere başlamadan önce verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu amaçla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları incelenmiştir. Literatürde, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olması, verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir (Şimşek, 2007; Büyüköztürk vd., 2011). Yapılan analizler sonucunda, Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Ölçeği için çarpıklık değeri -0.110 ve basıklık değeri 0.712 ; Spora Yönelik Tutum Ölçeği için ise çarpıklık değeri -0.053 ve basıklık değeri -0.083 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, verilerin normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir. Normallik koşulunun sağlanması doğrultusunda, verilerin analizinde parametrik testler tercih edilmiştir. Bu kapsamda betimleyici istatistiklere ek olarak; bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), anlamlı farklılıkların tespitinde Tukey testi ve değişkenler arası ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

2.6. Araştırma Süreci

Araştırma süreci, 17 Şubat 2024 – 17 Haziran 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Veri toplama aşamasına, ilgili üniversitenin Etik Kurulundan gerekli onay alındıktan sonra başlanmıştır. Süreç kapsamında öncelikle veriler toplanmış, ardından analiz ve raporlama aşamaları planlanan takvime uygun biçimde tamamlanmıştır.

2.7. Etik İlkeler

Bu çalışma, Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 17.02.2024 tarihli ve 10/01 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur. Araştırma kapsamında katılımcıların gönüllü katılımı esas alınmış, veriler gizlilik ve anonimlik ilkelerine uygun olarak toplanmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Gruplar	f	%
Cinsiyet		
Erkek	85	22.7
Kadın	290	77.3
Yaş		
17-22 yaş	293	78.1
23-28 yaş	70	18.7
29 yaş ve üzeri	12	3.2
Eğitim Durumu		
Ön Lisans	293	78.1
Lisans	70	18.7
Lisansüstü	10	2.7
Barınma Durumu		
Aile veya Akraba'nın yanında	175	46.7
Yurtta	152	40.5
Öğrenci Evinde	48	12.8
Aile Durumu		
Çekirdek Aile	328	87.5
Geniş Aile	32	8.5
Parçalanmış Aile	15	4.0
Aile Gelir Durumu		
22500 TL ve altı	60	16.0
22501 - 35.000 TL	142	37.9
35.001 - 45.000 TL	70	18.7
45.001 - 55.000 TL	42	11.2
55.001 TL ve Üzeri	61	16.3
Anne Eğitim Durumu		
Okur-yazar Değil	9	2.4
Okur-yazar	17	4.5
İlkokul Mezunu	128	34.1
Ortaokul Mezunu	49	13.1
Lise Mezunu	106	28.3
Üniversite Mezunu	66	17.6
Baba Eğitim Durumu		
Okur-yazar Değil	2	0.5
Okur-yazar	5	1.3
İlkokul Mezunu	88	23.5
Ortaokul Mezunu	66	17.6
Lise Mezunu	110	29.3
Okur-yazar Değil	2	0.5
Spor Yapma Durumu		
Düzenli	40	10.7
Ara Sıra	161	42.9
Nadiren	120	32.0
Hiç	54	14.4
Genel Sağlık Durumu		
Sağlıklıyım	155	41.3
Önemsiz şikâyetlerim var	167	44.5
Çok sık hastalanıyorum	23	6.1
Kronik rahatsızlığım var	30	8.0

Araştırmaya 375 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %77,3'ü kadın, %22,7'si erkektir. Yaş dağılımında çoğunluk 17–22 yaş aralığındadır (%78,1). Katılımcıların %90,4'ü lisans öğrencisidir. Mezun olunan lise türü açısından en yüksek oran Anadolu Lisesi mezunlarına aittir (%57,6). Katılımcıların %46,7'si aile veya akrabalarının yanında, %40,5'i yurtta kalmaktadır. Aile yapısında %87,5 oranla çekirdek aile öne çıkmıştır. Katılımcıların %37,9'u 8501–15.000 TL gelir aralığındadır. Annelerin %34,1'i ilkokul, babaların %29,3'ü lise mezunudur. Katılımcıların %42,9'u ara sıra, %10,7'si düzenli olarak spor yapmaktadır. Sağlık durumlarına göre %44,5'i "önemsiz şikâyetlerim var", %41,3'ü "sağlıklıyım" yanıtını vermiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Madde Kullanımına Bağlı Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanlar, Standart Sapma, Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçekler	Min	Maks	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeyleri	2.75	4.25	3.43	.23	-.110	.712
Spor Yönelik Tutum	2.23	5.00	3.86	.55	-.053	-.083
Psikososyal Gelişme	2.17	5.00	4.00	.61	-.338	-.034
Fiziksel Gelişme	2.17	5.00	4.00	.51	-.327	.431
Zihinsel Gelişme	1.00	5.00	3.50	.89	-.135	-.417

Katılımcıların madde kullanımına yönelik farkındalık düzeyi ortalaması $\bar{x} = 3.43$, spora yönelik tutum ortalaması ise $\bar{x} = 3.86$ olarak bulunmuştur. Spora yönelik tutum ölçeğinin alt boyut ortalamaları sırasıyla psikososyal gelişim için $\bar{x} = 4.00$, fiziksel gelişim için $\bar{x} = 4.00$ ve zihinsel gelişim için $\bar{x} = 3.50$ 'dir. Verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri, normal dağılım varsayımını karşıladığını göstermektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Madde Kullanımına Bağlı Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanların Barınma Durumu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	Gruplar arası	.033	2	.017	
	Gruplar içi	20.225	372	.054	
	Toplam	20.259	374		.306
Spor Yönelik Tutum	Gruplar arası	.442	2	.221	
	Gruplar içi	113.988	372	.306	
	Toplam	114.430	374		.722
Psikososyal Gelişme	Gruplar arası	1.258	2	.629	
	Gruplar içi	137.867	372	.371	
	Toplam	139.125	374		1.697
Fiziksel Gelişme	Gruplar arası	.135	2	.067	
	Gruplar içi	98.628	372	.265	
	Toplam	98.763	374		.255
Zihinsel Gelişme	Gruplar arası	.477	2	.239	
	Gruplar içi	295.127	372	.793	
	Toplam	295.604	374		.301

Not. *p < 0.05. sd = serbestlik derecesi; 130-140 (n=86); 141-150 (n= 111); 151-160 (n= 76); 161 ve üzeri (n= 34)

Tablo 3'te barınma durumu değişkenine göre farklılığın olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları incelendiğinde; Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeyi ($F_{(2, 372)}=.737$; $p>.05$), Spora Yönelik Tutum Ölçeği ($F_{(2, 372)}=.0487$; $p>.05$), Psikososyal Gelişme ($F_{(2, 372)}=0.185$; $p>.05$), Fiziksel Gelişme ($F_{(2, 372)}=0.775$; $p>.05$) ve Zihinsel Gelişme ($F_{(2, 372)}=0.740$; $p>.05$) puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Madde Kullanımına Bağlı Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanların Ailenin Büyüklüğü Durumu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	Gruplar arası	.060	2	.030	
	Gruplar içi	20.199	372	.054	
	Toplam	20.259	374		.549
Spor Yönelik Tutum	Gruplar arası	.528	2	.264	
	Gruplar içi	113.902	372	.306	
	Toplam	114.430	374		.862
Psikososyal Gelişme	Gruplar arası	.725	2	.363	
	Gruplar içi	138.399	372	.372	
	Toplam	139.125	374		.975
Fiziksel Gelişme	Gruplar arası	.141	2	.070	
	Gruplar içi	98.623	372	.265	
	Toplam	98.763	374		.265
Zihinsel Gelişme	Gruplar arası	1.677	2	.839	
	Gruplar içi	293.927	372	.790	
	Toplam	295.604	374		1.062

Not. *p < 0.05. sd = serbestlik derecesi; 130-140 (n=86); 141-150 (n= 111); 151-160 (n= 76); 161 ve üzeri (n= 34)

Ailenin büyüklüğü değişkenine göre farklılığın olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları incelendiğinde; Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeyi ($F(2, 372)=0.578$; $p>.05$), Spora Yönelik Tutum Ölçeği ($F(2, 372)=0.423$; $p>.05$), Psikososyal Gelişme ($F(2, 372)=0.378$; $p>.05$), Fiziksel Gelişme ($F(2, 372)=0.767$; $p>.05$) ve Zihinsel Gelişme ($F(2, 372)=0.347$; $p>.05$) puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Madde Kullanımına Bağlı Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanların Ailenin Gelir Durumu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Değişkenler		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	Gruplar arası	.068	4	.017	.311	.871
	Gruplar içi	20.191	370	.055		
	Toplam	20.259	374			
Spor Yönelik Tutum	Gruplar arası	1.065	4	.266	.869	.482
	Gruplar içi	113.365	370	.306		
	Toplam	114.430	374			
Psikososyal Gelişme	Gruplar arası	1.376	4	.344	.924	.450
	Gruplar içi	137.749	370	.372		
	Toplam	139.125	374			
Fiziksel Gelişme	Gruplar arası	.465	4	.116	.437	.782
	Gruplar içi	98.298	370	.266		
	Toplam	98.763	374			
Zihinsel Gelişme	Gruplar arası	4.396	4	1.099	1.396	.235
	Gruplar içi	291.208	370	.787		
	Toplam	295.604	374			

Not. * $p < 0.05$. *sd* = serbestlik derecesi; 130-140 ($n=86$); 141-150 ($n= 111$); 151-160 ($n= 76$); 161 ve üzeri ($n= 34$)

Ailenin gelir durumu değişkenine göre farklılığın olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları incelendiğinde; Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeyi ($F(4, 370)=0.871$; $p>.05$), Spora Yönelik Tutum Ölçeği ($F(4, 370)=0.482$; $p>.05$), Psikososyal Gelişme ($F(4, 370)=0.450$; $p>.05$), Fiziksel Gelişme ($F(4, 370)=0.782$; $p>.05$) ve Zihinsel Gelişme ($F(4, 370)=0.235$; $p>.05$) puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Madde Kullanımına Bağlı Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanların Annenin Eğitimi Durumu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Değişkenler		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	Gruplar arası	.319	5	.064	1.182	.317
	Gruplar içi	19.939	369	.054		
	Toplam	20.259	374			
Spor Yönelik Tutum	Gruplar arası	.470	5	.094	.305	.910
	Gruplar içi	113.960	369	.309		
	Toplam	114.430	374			
Psikososyal Gelişme	Gruplar arası	.851	5	.170	.454	.810
	Gruplar içi	138.274	369	.375		
	Toplam	139.125	374			
Fiziksel Gelişme	Gruplar arası	.879	5	.176	.663	.652
	Gruplar içi	97.884	369	.265		
	Toplam	98.763	374			
Zihinsel Gelişme	Gruplar arası	3.173	5	.635	.801	.550
	Gruplar içi	292.431	369	.792		
	Toplam	295.604	374			

Not. * $p < 0.05$. *sd* = serbestlik derecesi; 130-140 ($n=86$); 141-150 ($n= 111$); 151-160 ($n= 76$); 161 ve üzeri ($n= 34$)

Annenin eğitim durumu değişkenine göre farklılığın olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları incelendiğinde; Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeyi ($F(5, 369)=1.182$; $p>.05$), Spora Yönelik Tutum Ölçeği ($F(5, 369)=0.910$; $p>.05$), Psikososyal Gelişme ($F(5, 369)=0.810$; $p>.05$), Fiziksel Gelişme ($F(5, 369)=0.652$; $p>.05$) ve Zihinsel Gelişme ($F(5, 369)=0.550$; $p>.05$) puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Madde Kullanımına Bağlı Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanların Babanın Eğitimi Durumu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Değişkenler		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	p	Anlamlı Fark
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	Gruplar arası	.488	5	.098	.108	
	Gruplar içi	19.771	369	.054		
	Toplam	20.259	374			
Spor Yönelik Tutum	Gruplar arası	3.566	5	.713	.039	İlkokul Mezunu ile Ortaokul mezunu arasında İlkokul Lehine
	Gruplar içi	110.864	369	.300		
	Toplam	114.430	374			
Psikososyal Gelişme	Gruplar arası	3.452	5	.690	.097	
	Gruplar içi	135.673	369	.368		
	Toplam	139.125	374			
Fiziksel Gelişme	Gruplar arası	2.687	5	.537	.069	
	Gruplar içi	96.076	369	.260		
	Toplam	98.763	374			
Zihinsel Gelişme	Gruplar arası	10.469	5	2.094	.020	İlkokul Mezunu ile Ortaokul mezunu arasında İlkokul Lehine
	Gruplar içi	285.135	369	.773		
	Toplam	295.604	374			

Not. *p < 0.05. sd = serbestlik derecesi; 130-140 (n=86); 141-150 (n= 111); 151-160 (n= 76); 161 ve üzeri (n= 34)

Babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılığın olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları incelendiğinde; Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeyi (F(5, 369)=1.820; p>.05), Psikososyal Gelişme (F(5, 369)=1.878; p>.05) ve Fiziksel Gelişme (F(5, 369)=2.064; p>.05) puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak Spora Yönelik Tutum Ölçeği (F(5, 369)=2.374; p<.05) ve Zihinsel Gelişme (F(5, 369)=2.710; p<.05) alt boyutlarında anlamlı fark bulunmuş; bu farklılığın ilkökul mezunu ile ortaokul mezunu grupları arasında, ilkökul mezunları lehine olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Madde Kullanımına Bağlı Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanların Spor Yapma Durumu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Değişkenler		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	Gruplar arası	.175	3	.058	1.079	.358	
	Gruplar içi	20.083	371	.054			
	Toplam	20.259	374				
Spor Yönelik Tutum	Gruplar arası	8.151	3	2.717	9.485	.000	Düzenli Spor yapanlar ve Ara sıra Spor yapanlar ile Nadiren ve hiç yapmayanlar arasında Düzenli ve Ara sıra Lehine
	Gruplar içi	106.279	371	.286			
	Toplam	114.430	374				
Psikososyal Gelişme	Gruplar arası	9.603	3	3.201	9.169	.000	Düzenli Spor yapanlar ve Ara sıra Spor yapanlar ile Nadiren ve hiç yapmayanlar arasında Düzenli ve Ara sıra Lehine
	Gruplar içi	129.521	371	.349			
	Toplam	139.125	374				
Fiziksel Gelişme	Gruplar arası	2.652	3	.884	3.413	.018	Düzenli Spor yapanlar ve Ara sıra Spor yapanlar ile Nadiren ve hiç yapmayanlar arasında Düzenli ve Ara sıra Lehine
	Gruplar içi	96.111	371	.259			
	Toplam	98.763	374				
Zihinsel Gelişme	Gruplar arası	17.904	3	5.968	7.973	.000	Ara sıra Spor yapanlar ile Nadiren arasında Ara sıra Spor yapanlar Lehine
	Gruplar içi	277.700	371	.749			
	Toplam	295.604	374				

Not. *p < 0.05. sd = serbestlik derecesi; 130-140 (n=86); 141-150 (n= 111); 151-160 (n= 76); 161 ve üzeri (n= 34)

Spor yapma durumu değişkenine göre farklılığın olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları incelendiğinde; Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeyi ($F(3, 371)=1.079$; $p>.05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak Spora Yönelik Tutum Ölçeği ($F(3, 371)=9.485$; $p<.001$), Psikososyal Gelişme ($F(3, 371)=9.169$; $p<.001$), Fiziksel Gelişme ($F(3, 371)=3.413$; $p<.05$) ve Zihinsel Gelişme ($F(3, 371)=7.973$; $p<.001$) alt boyutlarında anlamlı farklar bulunmuştur. Bu farklılık, düzenli ve ara sıra spor yapanların, nadiren veya hiç spor yapmayanlara göre daha yüksek puan alması şeklinde ortaya çıkmıştır.

Tablo 10. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Madde Kullanımına Bağlı Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanların Genel Sağlık Durumu Değişkenine Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Değişkenler		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	Gruplar arası	.061	3	.020	.375	.771	
	Gruplar içi	20.197	371	.054			
	Toplam	20.259	374				
Spor Yönelik Tutum	Gruplar arası	2.883	3	.961	3.197	.024	Sağlıklıyım ile Önemsiz şikayetlerim var arasında Sağlıklıyım Lehine
	Gruplar içi	111.546	371	.301			
	Toplam	114.430	374				
Psikososyal Gelişme	Gruplar arası	2.659	3	.886	2.409	.067	Sağlıklıyım ile Önemsiz şikayetlerim var arasında Sağlıklıyım Lehine
	Gruplar içi	136.466	371	.368			
	Toplam	139.125	374				
Fiziksel Gelişme	Gruplar arası	1.694	3	.565	2.158	.093	
	Gruplar içi	97.070	371	.262			
	Toplam	98.763	374				
Zihinsel Gelişme	Gruplar arası	8.447	3	2.816	3.638	.013	Sağlıklıyım ile Kronik Rahatsızlığı Var arasında Sağlıklıyım Lehine
	Gruplar içi	287.157	371	.774			
	Toplam	295.604	374				

Not. * $p < 0.05$. *sd* = serbestlik derecesi; 130-140 (n=86); 141-150 (n= 111); 151-160 (n= 76); 161 ve üzeri (n= 34)

Genel sağlık durumu değişkenine göre farklılığın olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları incelendiğinde; Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık Düzeyi ($F(3, 371)=0.375$; $p>.05$) ve Fiziksel Gelişme ($F(3, 371)=2.158$; $p>.05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşılık, Spora Yönelik Tutum Ölçeği ($F(3, 371)=3.197$; $p<.05$), Psikososyal Gelişme ($F(3, 371)=2.409$; $p<.10$, marjinal) ve Zihinsel Gelişme ($F(3, 371)=3.638$; $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklar görülmüştür. Sağlıklı olduğunu belirten katılımcılar, "önemsiz şikâyetleri olan" ve "kronik rahatsızlığı olan" katılımcılara göre daha yüksek puan almıştır.

Tablo 11. Değişkenler Arası İlişkinin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ile İncelenmesi

Değişkenler	Ort.	sd	Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	Spor Yönelik Tutum
Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık	3.40	.232	1	.197**
Spor Yönelik Tutum	3.92	.553	.197**	1

Not. N0=375; * $p < 0.05$. Ort. = ortalama; *sd* = serbestlik derecesi; 130-140 (n=86); 141-150 (n= 111); 151-160 (n= 76); 161 ve üzeri (n= 34)

Tablo 11'e göre Madde Kullanımına Yönelik Farkındalık ile Spor Yönelik Tutum arasında pozitif yönde düşük düzeyde ($r= 0,197$, $p< 0.01$) ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Katılımcıların madde kullanımına yönelik farkındalık puan ortalaması ($\bar{x}=3.43$), gençlerin madde kullanımının risk ve etkilerini anlama konusunda orta düzeyde bilinçli olduklarını göstermektedir. Benzer şekilde, Aldemir ve Doğan (2022), öğrencilerin madde bağımlılığına yönelik farkındalık düzeylerinin orta seviyede olduğunu bulmuştur. Bu sonuçlar, özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin merak, akran baskısı ve stresle başa çıkma mekanizmaları nedeniyle risk altında olduğunu ve farkındalık artırıcı programların gerekliliğini ortaya koymaktadır (Das vd., 2025; Faizi vd., 2021).

Spor Yönelik Tutum Ölçeği ortalaması ($\bar{x}=3.86$), öğrencilerin spora karşı genel olarak olumlu bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Bu bulgu, Kalfa (2019), Şimşek ve Karahüseyinoğlu (2020) ve Özkarslı (2023) çalışmalarını desteklemektedir. Özellikle Psikososyal Gelişim ($\bar{x}=4.00$) ve Fiziksel Gelişim ($\bar{x}=4.00$) alt boyutlarında yüksek puanlar alınırken, Zihinsel Gelişim puanı ($\bar{x}=3.50$) görece daha düşük kalmıştır. Bu durum, sporun zihinsel gelişimle ilişkilendiril-

mesi konusunda algı farklılıklarının olabileceğini göstermektedir (Toprak vd., 2010; Karuc, Bora & Bora, 2025).

Demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aile geliri vb.) açısından farkındalık ve tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, Bektaş ve Demir (2022) ile paralellik göstermektedir. Ancak literatürde, cinsiyetin özellikle zihinsel gelişim boyutunda farklı sonuçlar doğurabileceği görülmektedir (Kalfa, 2019; Tsering vd., 2010). Eğitim düzeyi, mezun olunan lise türü (Türkmen vd., 2016; Varol, 2017) ve barınma durumu gibi değişkenlerde de anlamlı fark saptanmamıştır (Gupta vd., 2013). Benzer şekilde, aile büyüklüğü ve gelir düzeyi değişkenlerinde de önceki araştırmalarla paralel biçimde fark bulunmamıştır (Begam & Devi, 2021).

Spor yapma durumu, tutum üzerinde anlamlı farklılık yaratmıştır. Düzenli spor yapan öğrencilerin spor tutum puanlarının, nadiren ya da hiç spor yapmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, literatürde sporun koruyucu bir faktör olduğu yönündeki bulgularla örtüşmektedir (Muruganandam vd., 2021; Greenwood vd., 2025).

Son olarak, madde kullanımına yönelik farkındalık ile spor tutumu arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde fakat anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.197$, $p < 0.01$). Bu ilişki, sporun özellikle ergen bireyler arasında madde kullanımına karşı koruyucu bir faktör olabileceğini düşündürmektedir (Das vd., 2025; Jordan & Andersen, 2017).

Öneriler

Bu araştırma bulguları doğrultusunda, gençlerin madde kullanımına yönelik farkındalıklarının artırılması ve spora karşı olumlu tutumlarının desteklenmesi amacıyla çok yönlü stratejiler geliştirilmelidir. Öncelikle, orta düzeyde farkındalık düzeyi, öğrencilerin madde kullanımına ilişkin riskleri tam anlamıyla kavrayamadığını göstermektedir; bu nedenle özellikle lise ve üniversite düzeyinde yapılandırılmış, bilimsel temelli farkındalık programları yaygınlaştırılmalıdır (Das vd., 2025; Faizi vd., 2021). Sporun koruyucu rolü göz önüne alındığında, gençlerin düzenli spor faaliyetlerine katılımı teşvik edilmeli, sporun fiziksel, zihinsel ve psikososyal gelişimi destekleyici etkileri anlatılmalıdır (Greenwood vd., 2025; Jordan & Andersen, 2017). Ayrıca, ailelerin çocuklarının madde kullanım riskine dair bilgi düzeylerini artırmaya yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılmalı, ebeveynler eğitim süreçlerine aktif olarak dâhil edilmelidir (Srivastava vd., 2021). Okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri güçlendirilerek, öğrencilerin akademik stres, depresyon ve ilişkisel sorunlar gibi psikolojik risk faktörleriyle başa çıkmalarına destek olunmalıdır (Begam & Devi, 2021; Das vd., 2025). Cinsiyet temelli farklılıklar dikkate alınarak, hem erkek hem de kadın öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik hassasiyet içeren yaklaşımlar geliştirilmelidir (Toprak vd., 2010). Bununla birlikte, gençlerin sosyal medya ve dijital içeriklerden etkilenerek madde kullanımına yönelme riski göz önünde bulundurularak, medya okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması önem arz etmektedir (Karuc vd., 2025). Son olarak, geliştirilen tüm programların etkinliğini değerlendirmeye yönelik izleme ve geri bildirim mekanizmaları oluşturulmalı, veriye dayalı sürdürülebilir stratejiler geliştirilmeli ve ilgili tüm paydaşlar bu süreçte aktif şekilde dahil edilmelidir.

Çıkar Çatışması

Bu araştırma sürecinde, yazar(lar) ile herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş arasında araştırmanın yürütülmesini veya sonuçlarını etkileyebilecek nitelikte herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansman

Bu çalışma, herhangi bir kurum, kuruluş veya fonlama kaynağından maddi destek alınmaksızın yazar(lar) tarafından yürütülmüştür.

Yazar Biyografileri ve Katkıları

Sorumlu Yazar: *Fikret Kayhalak* – Arş. Gör.; İstanbul Gelişim Üniversitesi, Rekreatyon Bölümü, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0001-6330-1431, E-mail: fikretkayhalak@gmail.com

Contributions: Literature review, data collection and processing, manuscript writing, preparation of figures and tables, and organization of references and sources.

Yazar: *Mehmet Yıldırım* – Doç. Dr.; Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Yozgat, Türkiye, ORCID: 0000-0002-9707-6540, E-mail: mehmet.yildirim@bozok.edu.tr

Katkılar: Supervision, conceptualization, data analysis and interpretation, critical review and editing of the manuscript, and final approval of the version to be published.

5. KAYNAKLAR

- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*, 84(5), 888–918. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.84.5.888>
- Aldemir, C., & Doğan, S. (2022). Üniversite öğrencilerinin madde bağımlılığı farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 9(2), 321–336. <https://doi.org/10.5152/addicta.2022.21102>
- Aldemir, İ., & Doğan, S. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin madde bağımlılığı farkındalığı ve iyilik hallerinin değerlendirilmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Health Sciences*, 8(1), 67–84.
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Academy of Marketing Science*, 16(1), 76–94. <https://doi.org/10.1007/BF02723327>
- Begam, B., & Devi, K. (2021). Knowledge and attitude regarding ill effects of substance use among school-going children, Golaghat. *International Journal of Science and Healthcare Research*, 6(1), 216–221.
- Bektaş, M., & Demir, O. (2022). Üniversitede görev yapan akademik ve idari personelin spora yönelik tutumlarının incelenmesi. *The Journal of International Scientific Researches*, 7(3), 297–306.
- Belli, E., Bedir, F., & Turan, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 89–103.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2011). *Sosyal bilimler için istatistik* (7. Baskı). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Sage.
- Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98–104. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.78.1.98>
- Das, S., Kamath, V. G., & Prabhu, D. A. (2025). Determinants of illicit substance use among young adults in a coastal town of South India: A mixed-methods study. *Indian Journal of Psychiatry*, 67(8), 786–793.
- Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Harcourt Brace Jovanovich.
- Faizi, N., Alvi, Y., Saraswat, A., & Yasir, M. (2021). Knowledge, attitude, practice, and pattern of substance use among adolescents and young adults from Aligarh, India. *Indian Journal of Community Health*, 33(4), 615–620.
- Fazio, R. H., & Olson, M. A. (2003). Implicit measures in social cognition research: Their meaning and use. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 297–327. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.54.101601.145225>
- Greenwood, C. J., Letcher, P., Macdonald, J. A., Hutchinson, D. M., Youssef, G. J., Toumbourou, J. W., vd. (2025). Illicit substance use and harm in young adulthood: The role of substance use in close relationships and individual social skills. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 23, 1503–1517. <https://doi.org/10.1007/s11469-023-01032-w>
- Gupta, S., Sarpal, S. S., Kumar, D., Kaur, T., & Arora, S. (2013). Prevalence, pattern, and familial effects of substance use among the male college students—A North Indian study. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 7(8), 1632–1636. <https://doi.org/10.7860/JCDR/2013/5790.3219>
- Jordan, C. J., & Andersen, S. L. (2017). Sensitive periods of substance abuse: Early risk for the transition to dependence. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 25, 29–44. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2016.10.004>
- Kalfa, M. (2019). Dış Hekimliği Fakültesindeki öğrencilerinin spora yönelik tutumları. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 165–181. <https://doi.org/10.33689/spormetre.513896>
- Karasar, N. (2018). Bilimsel araştırma yöntemi (33. Basım). Nobel Yayıncılık.
- Karuc, S., Bora, M. M., & Bora, M. V. (2025). Sports participation motivation, attitudes, and digital gaming behaviors among adolescent students. *International Journal of Technology in Education*, 8(3). <https://ijte.net/index.php/ijte/article/view/5802>
- Koçak, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 59–69. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000249

- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Özkarslı, F. (2023). *Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutum ve sağlıklı yaşam becerilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Şentürk, H. E. (2015). Sportif tutum ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8–18.
- Şimşek, A., & Karahüseyinoğlu, M. F. (2020). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi: Fırat Üniversitesi örneği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 46–54. <https://doi.org/10.17155/omuspd.595475>
- Şimşek, O. F. (2007). Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve Lisrel uygulamaları. Ekinoks Yayınları.
- Toprak, S., Çetin, İ., Akgül, E., & Can, G. (2010). Factors associated with illicit drug abuse among Turkish college students. *Journal of Addictive Medicine*, 4(2), 93–98. <https://doi.org/10.1097/ADM.0b013e3181e5a921>
- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53–55. <https://doi.org/10.5116/ijme.4dfb.8dfd>
- Tsering, D., Pal, R., & Dasgupta, A. (2010). Substance use among adolescent high school students in India: A survey of knowledge, attitude, and opinion. *Journal of Pharmacy and Bioallied Sciences*, 2(2), 137–140. <https://doi.org/10.4103/0975-7406.67005>
- Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S., & Gökdağ, M. (2016). İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 48–59.
- Ursachi, G., Horodnic, I. A., & Zait, A. (2015). How reliable are measurement scales? External factors with indirect influence on reliability estimators. *Procedia Economics and Finance*, 20, 679–686. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00123-9](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00123-9)
- U.S. Department of Health and Human Services. (2018). *Physical activity guidelines for Americans* (2nd ed.). U.S. Department of Health and Human Services.
- Varol, R. (2017). *Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve kadınların spor etkinliklerine katılımlarına dair görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- World Health Organization. (2018). Substance abuse. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/substance-abuse>
- Yıldız, Z., & Sel, A. (2021). Developing a scale to determine university students' awareness level of substance use. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 44–57. <https://doi.org/10.33206/mjss.713008>